

WaterPeilingen

Nummer 18

VWG Nieuwsbrief 15 december 2022

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

VWG Bestuur:

Op 13 december heeft het bestuur in de nieuwe samenstelling een vergadering gehouden, althans een poging daartoe. De techniek liet het op meerdere momenten afweten. Ter gelegenheid van de verkiezingen voor bestuursleden van hoogheemraad- en waterschappen zullen alle bestuurders bij hun installatie TWG 2022-2, een folder en een brief van de VWG ontvangen. Het bestuur vergadert op 27 januari 2023.

Mocht u een mailbericht naar het bestuur willen sturen:
waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl

Gezocht: Nieuwe bestuursleden.

Je belangstelling zien we graag tegemoet: waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl en gaan dan met elkaar in gesprek.

Deze oproep blijft van kracht. Mocht er iemand zijn die kennis heeft van ict zaken, financiële of juridische zaken (in een snel veranderende maatschappij) dan komen we graag in contact.

In TWG 2022-2 staat een bijdrage van Bart Schultz, een studie naar de Haarlemmermeer die dit jaar 170 jaar geleden droogviel. Van een pure polder voor de landbouw ontwikkelde de Haarlemmermeer zich tot een stedelijk gebied met Hoofddorp en Nieuw-Vennep als belangrijkste kernen en de luchthaven Schiphol als grootste werkgever in de gemeente en regio.

VWG data:

Wij richten ons daarom nu op de Voor- en Najaarsexcursie van 2023.

De Voorjaarsexcursie van **donderdag 1 juni** zal in de Achterhoek, waterschap Rijn & IJssel (Doetinchem), worden gehouden. Dit bezoek is al enkele keren uitgesteld vanwege alle beperkingen rond C-19. De problematiek in de Achterhoek is nog onverminderd groot: droogte op alle fronten. De oplossing zal in overleg met de regiopartners moeten worden gevonden. In deze WaterPeilingen een bijdrage van hetgeen er momenteel in het gebied in gang wordt gezet.

Op **vrijdag 6 oktober** zal het jarige Hoogheemraadschap Schieland & de Krimpenerwaard (Rotterdam) worden bezocht). Het hoogheemraadschap bestaat 750 jaar.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Algemeen

Correctie: Marker Wadden in WP 17 is geschreven over de natuurwaarden van de Marker Wadden en het inrichten van het Markermeer als locatie voor het winnen van drinkwater. Dat blijkt niet juist te zijn.

Het water van het Markermeer is in de afgelopen droge zomerperiode door het waterschap Zuiderzeeland wel opgepompt en doorgevoerd naar de drogere gebieden.

Er wordt een aanvraag ingediend om het landschap van de zuidwestelijke Delta te beschermen tegen nieuwe ontwikkelingen. Dit is het gebied van de voormalige Zuid-Hollandse eilanden tot aan Zeeuws Vlaanderen. Het is een karakteristiek gebied met polders, dijkes en water. Door de druk van de toenemende infrastructuur (hoogspanningsmasten) en windturbineparken vlak onder de kustlijn dreigt de horizon fors aangetast te worden.

NGS

2023 is het jaar van de fabrieksschoorsteen. In de Nieuwsflits van de NGS wordt opgeroepen om naast de nog bestaande fabrieksschoorsteen ook die van de ,voormalige, stoomgemalen in beeld te brengen.

Op deze website is meer informatie te vinden.

<http://www.industrialheritage.eu/factory-chimneys>

Op de folder van de VWG stond het stoomgemaal bij Spanbroek van de polder de Kaag inclusief schoorsteen. Daarnaast staat de poldermolen, een mooi ensemble van twee generaties polderbemaling in het Hollandse landschap. Voor de ingang van het poldermolen zit de molenaar, met zijn gele Hollandse klompen.

Het aantal nog resterende gebouwen van stoomgemalen met een schoorsteen is op twee misschien drie handen te tellen. Een ander beeld wat voorgoed verdwenen is zijn de kolen en oliegestookte kassen in het Westland. Er moeten enkele honderden schoorstenen bij het ketelhuis van de tuinders hebben gestaan. Vrijwel allemaal zijn ze verdwenen. Het Westland als grootschalig kassengebied stond om dit beeldbepalende silhouet bekend. Minder bekend is dat er ook elders in het land tuinbouwkassen hebben gestaan. Zeer recent werd er nog een schoorsteen bij een oud kassencomplex aan de Vosholen in Sappemeer gezien.

(Stoomgemaal en poldermolen van de Kaagpolder bij Spanbroek, afb. ve).

(tuinbouwkassen met schoorsteen en ketelhuis, De Vosholen Sappemeer; afb. ve).

Infrastructuur:

Het kabinet heeft een bedrag van 7 miljard euro beschikbaar voor grote infrastructurele werken. Met name het doortrekken van de Noord-Zuidlijn van station Amsterdam Zuid via de luchthaven Schiphol naar Hoofddorp is een lang gekoesterde wens. Verder zal er in de verbinding Leiden – Dordrecht worden geïnvesteerd omdat er in dit gebied 77.000 woningen gebouwd zullen gaan worden. De meeste woonlocaties moeten door middel van openbaar vervoer/ railverbinding worden ontsloten. Leiden-Delft Campus is binnen afzienbare tijd geheel viersporig evenals Rotterdam Centraal-Dordrecht.

Verschillende projecten hebben geld ontvangen om onderzoek te gaan doen naar de haalbaarheid van de railverbinding. Dat geldt voor de Lelylijn (Amsterdam-Lelystad-Emmeloord-Heerenveen-Drachten-Groningen). Op den duur moet dit een hogesnelheidsverbinding naar Bremen worden. Geld is er ook voor de Nedersaksenlijn, dit is het ontbrekende spoor tussen Stadskanaal en Emmen. In 2026 wordt de reizigersdienst Veendam-Stadskanaal in gebruik genomen. Vanaf Stadskanaal tot aan Ter Apel ligt de voormalige tramlijn naar de Duitse grens nog herkenbaar in het landschap. De aanleg van nieuw spoor over een afstand van 15 kilometer tussen Ter Apel en Emmen maakt de route compleet. De lijn zou een alternatief moeten zijn voor reizigers die vanuit het noorden via Hardenberg en Almelo naar Twente reizen.

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen).

Het waterschap geeft inwoners van het dorp Zoutkamp om te stemmen over de naam van het nieuwe gemaal dat in 2025 in gebruik zal worden genomen.

1: Gemaal de Soltcamp

- 2: Gemaal Achter Diek
- 3: Gemaal Hunsingo

Het nieuw te bouwen gemaal moet het huidige gemaal H.D. Louwes gaan vervangen. Er wordt rekening gehouden met maatregelen rond klimaatverandering en zeespiegelstijging, om die reden heeft het gemaal een grotere capaciteit dan het huidige gemaal.

Tegelijkertijd komt er aandacht voor een betere verkeersafhandeling bij het gemaal en zullen er maatregelen worden genomen die flora en fauna ten goede komen. Ook moet het project 'Nieuwe Waterwerken Zoutkamp' een stimulans zijn voor een toeristische impuls.

Het waterschap werkt nauw samen met de provincie Drenthe bij het uitbreiden/ optimaliseren van de waterberging De Onlanden. De Onlanden liggen precies op de grens van de provincies Groningen en Drenthe. Het gebied is jaren geleden al onttrokken aan de landbouw omdat het landbouwgrond van matige kwaliteit was. Er is een natuurgebied aangelegd en het dient als recreatiegebied voor inwoners van Groningen en Eelde.

In de nieuwe waterberging zullen vluchtheuvels worden aangelegd waar het aanwezig wild naar toe kan vluchten als de berging vol wordt gezet met water.

Waterschap Hunze en Aa's (Veendam).

Het waterschap heeft een bedrag van 4 miljoen euro beschikbaar gesteld om bij vijf gemalen maatregelen te treffen van visvriendelijke passages.

Het gaat om de gemalen: Hongerige Wolf, drie gemalen in Wildervank en het gemaal bij de Folkers/ Esserpolder. De werkzaamheden beginnen in 2023 en zijn in 2027 afgerond.

Waterschap Vechtstromen (Almelo).

Bij het waterschap wordt reikhalzend uitgekeken naar een witte kerst met een stevig sneeuwdek als broodnodige aanvulling op het neerslagtekort van 262 mm. in Twente en 120 mm. in Hoogeveen.

Naast de aanvulling levert een mooi wit sneeuwdek ook fraaie plaatjes op. Waarschijnlijk valt er in de komende weken wel neerslag maar niet in de vorm van sneeuw daar zijn de temperaturen tussen 5 o C en 10 oC te hoog voor.

Meerdere waterschappen hebben de stuwen op de zomerstand laten staan om water langer vast te houden in het gebied.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle).

Nikki Bakker (Staphorst) is de nieuwe jeugdbestuurder. Op 13 december werd zij in deze functie geïnstalleerd door de dijkgraaf van het waterschap. Samen met de andere jeugdbestuurders van de waterschappen vormen zij het platform Nationale Jeugdwaterschap dat onder verantwoordelijkheid staat van de Unie van Waterschappen.

Waterschap Rijn en IJssel (Doetinchem).

Bij Beltrum is begin van deze maand de 200ste droogtestuw geplaatst. Inmiddels werken 420 deelnemers uit de Achterhoek en Liemers mee om elke druppel neerslag vast te houden. Het neerslagtekort is momenteel nog 310 mm. Zo'n groot neerslagtekort is in deze tijd van het jaar nog niet eerder voorgekomen.

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (Rotterdam).

Tot 2027 wordt er met verschillende partners gemeenten, en land- en tuinbouw gewerkt aan het project de Emissieloze kas. Een van de doelstellingen is om de waterkwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Hierbij is samenwerking gezocht met het hoogheemraadschap van Delfland en de provincie.

Na de start in 2014 is de waterkwaliteit al sterk verbeterd echter sinds twee jaar zit daar geen stijgende lijn in. De uitstoot van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten op het oppervlaktewater moet in 2027 vrijwel nihil zijn.

Er zijn drie afspraken gemaakt:

- 1: delen van kennis
- 2: verbeteren van communicatie over de waterkwaliteit
- 3: handhaven.

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk).

In Rotterdam-Reijeroord wordt midden in de wijk gewerkt aan een waterberging van 5.500 m² en een droge berging van 8.600 m². De droge berging kan direct in gebruik worden genomen als de andere berging vol is gelopen.

Het werk in Reijeroord maakt onderdeel uit van het toekomstbestendig maken van deze wijk. In de komende jaren zal de wijk ook worden aangesloten op het warmtenet van de gemeente Rotterdam en daarmee aardgasvrij worden gemaakt. De totale kosten bedragen 7.3 miljoen euro waarvan 3.8 miljoen euro voor het waterschap.

Op 5 december bracht de burgemeesterskring Zuid-Holland zuid een bezoek aan het waterschap. De burgemeesters werden ook het werk gezet en kregen de opdracht om na te denken over het thema: ‘water en bodem sturend’.

Waterschap Brabantse Delta (Breda).

Eind november werd de Green Deal 2.0 afgesloten voor het verduurzamen van de bedrijventerreinen in Waalwijk. Een van de afspraken is dat er meer groen moet komen en dat op alle daken met een oppervlak van 1.000 m² en meer zonnepanelen worden geplaatst. In het haverterrein komt een ‘Energy Hub’ hier kunnen bedrijven onderling de vrijkomende energie uitwisselen. De hub is onderdeel van het project ‘Grote Oogst’ van de provincie Noord-Brabant om 13 bedrijventerreinen sneller te verduurzamen.

Waterschap Limburg (Roermond)

Het waterschap werkt in de deelgebieden noord en zuid met een prestatiecontract om het onderhoud te verrichten aan 195 km. dijken, 280 km. beken en 455 regenbuffers. De aannemers worden door het waterschap aangestuurd het te bereiken doel is vooraf vastgesteld. Het waterschap beheert 40.000 bomen die inmiddels allemaal zijn beschreven. Bij het prestatiecontract gaat het om de kwaliteitsverbetering van flora en fauna en tegelijkertijd moeten de wettelijke taken gewaarborgd kunnen blijven als er sprake is van een calamiteit. Op veel meer plaatsen worden grote grazers ingezet in plaats van het machinaal maaien van bermen of dijken.

Het prestatiecontract wordt alleen in Limburg toegepast. Het waterschap doet hiermee een schat aan kennis en ervaring op.

Recent verschenen:

Corrie Boschma-Aarnoudse: *Boer en poorter in het veen, Waterland en de Zeevang in de middeleeuwen*, Heerhugowaard/ Wormer 2022.

Dit is de 39ste uitgave van de Vrienden van de Hondsbossche.

2023:

800 jaar Hanzesteden, In Nederland zijn 22 Hanzesteden. België, Duitsland, Noorwegen en Polen kenden eveneens Hanzesteden. Tussen deze steden en landen was vanaf 1356 intensief handelsverkeer mogelijk door het ontstane netwerk te benutten.

31 januari/ 1 februari: 70 jaar na de Watersnoodramp in Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant, een documentaire in opdracht van de NTR en gemaakt door de EO is in voorbereiding.

24 mei: Rijkswaterstaat 225 jaar, die wordt gevierd met een bijeenkomst op Fort Pannerden.

1 juni 2023: Voorjaarsexcursie Waterschap Rijn & IJssel (Doetinchem)

6 oktober 2023: Najaarsexcursie Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar.

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin, secretaris VWG; 15 december 2022.